

U-landsforskningen. Replik till Hettne och Knutsson

Hettne-Knutsson tycker inte om vår kritik av det betänkande om u-landsforskning som de i stor utsträckning är ansvariga för. Eftersom de fått vissa positiva reaktioner från andra håll blir de förvånade när vi kommer med negativa. De anser att vår kritik är onyanserad och snävt ämnesinriktad.

Vi förstår till fullo Hettne—Knutssons känslomässiga reaktion; det är trevligare att få beröm än kritik. När det gäller saktidsskussion bör man dock lämna känslor därhän. Tyvärr tycks Hettne—Knutsson ha upprörts så kraftigt att de inte förstår vari vår kritik består.

Vår kritik gick i korthet ut på följande. Frågan om utveckling är i första hand ett ekonomiskt problem. Både när det gäller att förklara varför ett land är fattigt och hur det skall kunna utvecklas och bli rikare är ekonomiska frågor centrala. Vi kan inte göra annat än att på nytt kortfattat upprepa huvudpartierna i vår kritik.

1. Hettne—Knutsson underskattade alldeles det ekonomiska momentet. I stället för att ge en sakkunnig och rättvisande bild av den vetenskapliga utvecklingen inom utvecklingsekonomin ägnade de stor möda åt terminologiska distink-

tioner mellan underutveckling och utveckling etc och uppfann nya klassifikationer. Vi fann båda dessa sysselsättningar ofruktbara. Den förra hade karaktären av ett sökande efter *das Ding an sich* och det senare ledde till godtycke och till att karaktären hos stora delar av modern utvecklingsforskning helt fördunklades i stället för att klarläggas. För att ta ett exempel har det ingen som helst mening att karakterisera OECD:s stora sexbandsstudie över utrikeshandel och industrialisering [OECD, 1970] som en "deskriptiv" studie. Det blir dock följden av deras märkvärdiga klassificeringssystem. Man kan inte undgå att ställa frågan om Hettne—Knutsson alls känner till karaktären hos ett standardverk som det ovan anförda.

2. När Hettne—Knutsson går in på den ekonomiska utvecklingsforskningen berör de bara ett litet område av den, nämligen den som har med sammanfattande teorier om utvecklingens natur och förlopp att göra. Denna typ av "grandios" teoribyggnad hade sin glansperiod på 50-talet. Den spelar numera en relativt undanskymd roll medan mer specifika och preciserade frågeställningar — som går att behandla med etablerad ve-

tenskaplig metodik — kommit att dominera det utvecklingsekonomiska fältet.

3. Att yrka på tvärvetenskaplighet har sedan viss tid varit på modet, särskilt hos företrädare för vetenskaper utan mer utvecklade metodik och hos den bredare allmänheten. Det kan säkert också göra ett visst intryck på dem som inte riktigt känner till hur preciserad teorbildning och vetenskaplig hypotesprövning går till. Vi ville bara i all ställhet peka på att utvecklingen inom det tunga forskningsfält som utvecklingsekonomi utgör inte visat prov på tilltagande tvärvetenskaplighet. Vi kan som exempel hänvisa till de arbeten som finns i den antologi *Utvecklingsekonomi I & II* som vi gett ut sedan vår ursprungliga artikel skrevs. Det hindrar naturligtvis inte att en tvärvetenskaplig ansats stundtals kan vara befogad. Vi tror dock att den långtifrån kommer att vara någon allena sälliggörande linje. Hettne—Knutssons hänvisning till *Asian Drama* [Myrdal 1968] är nog också mindre träffande än vad de förstår; detta verk har knappast den centrala ställning i den utvecklingsekonomiska litteraturen som många icke-professionella bedömare kanske tror, framför allt har Myrdals verk knappast varit skolbildande utan står snarast som ett av de mera framträdande avstegen från huvudfåran.¹

4. Slutsatsen av denna del av vår kritik är att man inte bör undervärdera den breda fåra i den utvecklingsekonomiska litteraturen som behandlar väl definierade problem och som har givit oss båda breda och djupa, om än långtifrån fullständiga insikter om ekonomiska faktorer roll i utvecklingsprocessen. Vi föreslår att man satsar på denna typ av forskning, som arbetar inom den breda empiriska traditionen. Alternativet, att ersätta den med navelskådande om "underutvecklingens" natur eller med vaga tvärvetenskapliga propåer åtföljda av mummel om etnocentricitet, tror vi inte på. Kort sagt: samma regel bör gälla för utvecklingsforskning som för all annan forskning.

Så till ett par detaljer som ligger utanför den huvudkritik vi framförde i vår

¹ I sina försök att tillbakavisa vår kritik på denna avgörande punkt lyckas de också felcitera oss. Vi skrev: "Hur kan det då komma sig att man lyckats åstadkomma ett betänkt där det ekonomiska synsättet så gott som helt lyser med sin frånvaro?" Det finns ingenting i Hettne—Knutssons svar som kan få oss att ändra detta påståen-

ursprungliga artikel. Vi tvivlade på det berättigade i att sätta makten över den egna situationen som den avgörande skillnaden mellan utveckling och underutveckling, och påpekade, att förmågan att besluta om den egna situationen alltid begränsas av de resurser man har till sitt förfogande. Detta föranleder Hettne—Knutsson att tro att ekonomer skulle vara ointresserade av maktbegreppet. Vi vill inte hålla med om detta. Teorin för marknader som arbetar under ofullständig konkurrens och spelteorin utgör goda exempel på motsatsen. (En intressant tillämpning på utvecklingsproblem återfinns i Griffin [1962, kap 1]. Vi förnekar alltså inte på något sätt att maktbegreppet skulle vara intressant, utan vänder oss enbart mot den överdrivna betoning som begreppet ges i betänkandet.

Vad slutligen gäller utvecklingsforskningens framtida organisation vände vi oss mot att de s k basgrupperna dels skulle inriktas på specifika problemområden och projekt och dels skulle ägna sig åt mera långsiktiga, överblickande och infångande uppgifter. Huvudinvändningen var att man skulle akta sig för att permanenta basgrupperna, vilka föreslogs vara tvärvetenskapligt sammansatta, då (förudd att man accepterar det tvärvetenskapliga angreppssättet) olika projekt och problem rimligtvis kräver olika sammansättningar av dessa grupper. De mera långsiktiga uppgifterna torde kräva en helt annan organisation för att inte ad hoc-lösningar skall komma att dominera. Åsikt står här mot åsikt, och det torde inte tjäna mycket till att fortsätta diskussionen på denna punkt efter Hettne—Knutsson är överens med oss om att vidare utredning krävs. Det är i detta perspektiv som vårt förslag om vetenskapliga sekreterare måste ses.

Civilekonom *Mats Lundahl*
Lunds universitet och
Professor *Bo Södersten*
Göteborgs universitet

Referenser

- Griffin, K., [1969], *Underdevelopment in Spanish America*, London
Hettne, B.—Knutsson, K. E., [1974], "Tvärvetenskap eller ämnesimperialism i u-landsforskningen?", *Ekonomisk Debatt*, årg 2, nr 6
Lundahl, M.—Södersten, B., [1974], "Forskning för utveckling", *Ekonomisk Debatt*, årg 2, nr 2
Myrdal, G., [1968], *Asian Drama, An Inquiry into the Poverty of Nations*, New York
OECD [1970], omfattar

1. Little, I.—Scitovsky, T.—Scott, M., [1970], *Industry and Trade in Some Developing Countries. A Comparative Study*, London
 2. Bergsman, J., [1970], *Brazil, Industrialization and Trade Policies*, London
 3. Bhagwati, J. N.—Desai, P., [1970], *India, Planning for Industrialization*, London
 4. Hsing, M-H.—Power, J. H.—Sicat, G. P., [1970], *Taiwan and The Philippines. Industrialization and Trade Policies*, London
 5. King, T., [1970], *Mexico, Industrialization and Trade Policies since 1940*, London
 6. Lewis, S. R., [1970], *Pakistan, Industrialization and Trade Policies*, London
- SOU 1973: 41, *Forskning för utveckling*, Stockholm
- Utvecklingsekonomi* [1974], Vol 1, *Underutvecklingens mekanismer*, Vol 2, *Planering och resursmobilisering*, utg Lundahl, M.—Södersten, B., Stockholm